

АХОЛИГА ИJTIMOIIY XIZMATLAR KO'RSATISH TIZIMI

Qahhorova Feruza Yorqin qizi

Samarqand davlat universiteti Kattaqo'rg'on filiali Ijtimoiy ish talabasi

Mahmudova Gulnora Maxmasodiqovna

Samarqand davlat universiteti Kattaqo'rg'on filiali Ijtimoiy ish talabasi

Ilmiy rahbar: Ibragimov Jahongir Toshniyozovich

Raqamli texnologiyalar va iqtisodiyot kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada aholiga ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish tizimining mohiyati, tamoyillari va ahamiyati yoritiladi. Ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish tizimi jamiyatdagi barcha qatlamlarning farovonligini oshirish, ijtimoiy tenglikni ta'minlash va aholining ehtiyojlarini qondirishga qaratilgan. Ushbu tizimning samaradorligi ijtimoiy siyosatning ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanadi. Maqolada ijtimoiy xizmatlar ko'rsatishning asosiy yo'nalishlari, jumladan: ta'lim, sog'liqni saqlash, bandlik, moddiy yordam va nogironlar uchun maxsus xizmatlar tahlil qilinadi. Shuningdek, zamonaviy texnologiyalarning ushbu tizimdagi ahamiyati, davlat va nodavlat tashkilotlarning hamkorligi muhokama qilinadi. Maqola aholiga ijtimoiy xizmatlarni ko'rsatishning samarali modelini yaratish bo'yicha ilmiy-tahliliy takliflar va tavsiyalarni ham o'z ichiga oladi. Shu bilan birga, ijtimoiy xizmatlar tizimining rivoji va takomillashtirilishi uchun zarur bo'lgan asosiy shart-sharoitlar ko'rsatib o'tiladi.

Kalit so'zlar: ijtimoiy xizmatlar, aholiga xizmat ko'rsatish, ijtimoiy siyosat, davlat siyosati, farovonlik, ehtiyojlarni qondirish.

Kirish

Bugungi kunda aholiga ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish tizimi har bir mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish darajasini belgilovchi asosiy omillardan biri hisoblanadi. Ushbu tizim fuqarolarning turmush darajasini oshirish, ularning ijtimoiy ehtiyojlarini qondirish va jamiyatda ijtimoiy adolatni ta'minlashda muhim o'rin tutadi. Har bir davlat uchun aholining ijtimoiy himoyasini kuchaytirish, zaif qatlamlarni qo'llab-quvvatlash va ularning farovonligini ta'minlash dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi. Ijtimoiy xizmatlar tizimi orqali aholiga ta'lim, sog'liqni saqlash, bandlik, moddiy yordam va boshqa turdagi xizmatlar ko'rsatiladi. Ushbu xizmatlar nafaqat davlat idoralari, balki nodavlat tashkilotlar, xususiy sektor va jamoatchilik hamkorligi asosida amalga oshiriladi. Hozirgi davrda zamonaviy texnologiyalar va innovatsion yondashuvlarning joriy etilishi mazkur tizimning samaradorligini oshirishga yordam bermoqda. Ushbu maqolada aholiga ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish tizimining mohiyati, uning asosiy yo'nalishlari va davlat

siyosatidagi o'zni tahlil qilinadi. Shuningdek, tizimning takomillashtirilishi uchun zarur bo'lgan mexanizmlar va istiqboldagi rivojlanish yo'nalishlari ko'rib chiqiladi.

Aholiga ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish tizimi jamiyatning ijtimoiy barqarorligi va fuqarolarning farovonligini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. ¹O'zbekiston Respublikasida ushbu tizimni takomillashtirish maqsadida bir qator huquqiy hujjatlar qabul qilinmoqda. Ijtimoiy xizmatlar va yordamlar ko'rsatish tizimini takomillashtirish. 2023-yil 28-sentabrda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-319-son qarori qabul qilindi. Unga muvofiq, ijtimoiy himoyaga muhtoj aholining ehtiyojlari va imkoniyatlarini baholash orqali ularga individual tartibda ijtimoiy xizmatlar va yordamlar ko'rsatish rejalarini ishlab chiqish belgilangan. Shuningdek, "Inson" ijtimoiy xizmatlar markazlari tashkil etilib, ular aholiga davlat tomonidan kafolatlangan ijtimoiy xizmatlar va yordamlar to'g'risida tushuntirish berish, ichki resurslarni jalb qilish va ijtimoiy qo'llab-quvvatlash bo'yicha ko'ngillilarni muvofiqlashtirish vazifalarini bajaradi.

Ijtimoiy xizmatlar ko'rsatishning normativ-huquqiy bazasini shakllantirish. 2023-yil 1-iyunda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-82-son farmoni qabul qilindi. Unga ko'ra, aholiga ijtimoiy xizmat ko'rsatish tizimini tashkil etishning normativ-huquqiy bazasini shakllantirish, xususan, oliy ta'lim muassasalarida "Ijtimoiy ish" mutaxassisligi bo'yicha o'qishga qabul qilish kvotalarini qayta ko'rib chiqish va o'quv dasturlarini Ijtimoiy himoya milliy agentligi bilan kelishish belgilangan. Shuningdek, agentlik xodimlari uchun maxsus o'quv kurslari va treninglarni tashkil etish nazarda tutilgan.

Ijtimoiy xizmatlar va yordamlar ko'rsatish tizimini yanada takomillashtirish. 2023-yil 28-sentabrda aholiga ijtimoiy xizmatlar va yordamlar ko'rsatish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida qaror qabul qilindi. Unga muvofiq, ijtimoiy himoyaga muhtoj aholining ehtiyojlarini baholash, individual ijtimoiy xizmatlar rejasini ishlab chiqish va amalga oshirish, shuningdek, ichki resurslarni jalb qilish orqali ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish tizimi takomillashtiriladi. Ijtimoiy xizmatlar va yordam ko'rsatish tizimini takomillashtirish bo'yicha qonun qabul qilindi 2023-yil 19-iyul kuni O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Senatining navbatdagi yalpi majlisida ijtimoiy xizmatlar va yordam ko'rsatish tizimini takomillashtirishga qaratilgan qonun ma'qullandi. Mazkur qonun ijtimoiy xizmatlar ko'rsatishning huquqiy asoslarini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Aholiga sifatli ijtimoiy xizmat va yordam ko'rsatish tizimini yo'lga qo'yish. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 1-iyundagi farmoniga muvofiq, Ijtimoiy himoya milliy agentligi tashkil etildi. Agentlik aholini ijtimoiy

¹ Ijtimoiy himoya to'g'risidagi O'zbekiston Respublikasi qonuni. Aholiga ko'rsatiladigan ijtimoiy xizmatlar va ijtimoiy himoya mexanizmlari haqida.

himoya qilish va ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish sohasidagi yagona davlat siyosatini ishlab chiqish va amalga oshirish bilan shug'ullanadi.

Ijtimoiy himoya xizmatlarini standartlashtirish. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Aholiga sifatli ijtimoiy xizmat va yordam ko'rsatish hamda uning samarali nazorat tizimini yo'lga qo'yish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi farmoniga muvofiq, aholiga ijtimoiy xizmat ko'rsatish jarayonidagi "Oila, mahalla va maktab" tizimining ahamiyati va samaradorligini oshirish usullari yoritilgan.²

Ijtimoiy xodimlarning vazifalari. Yurtdoshlarimizning ijtimoiy himoyaga oid huquq va manfaatlarini ta'minlash, aholiga ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish sifatini oshirish maqsadida ijtimoiy xodimlarning vazifalari belgilangan. Ular ijtimoiy himoyaga muhtoj shaxslarning ehtiyojlarini aniqlash, ularga yordam ko'rsatish va qo'llab-quvvatlash kabi vazifalarni bajaradilar. Yuqoridagi ma'lumotlar aholiga ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish tizimini takomillashtirish bo'yicha amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar haqida umumiy tasavvur beradi. Ushbu sohadagi islohotlar aholining turmush darajasini oshirish va ijtimoiy adolatni ta'minlashga qaratilgan.

Aholiga ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish tizimini takomillashtirish bo'yicha takliflar: Ijtimoiy xizmatlar turlarini kengaytirish. Yangi xizmat turlari: Nogironligi bor shaxslar, yolg'iz keksalar va yetim bolalar uchun maxsus xizmatlar tashkil etish. Mahalliy ehtiyojlar: Har bir hududning o'ziga xos ijtimoiy ehtiyojlarini aniqlash va ularga mos xizmatlarni rivojlantirish. Axborot texnologiyalarini joriy etish. Raqamli platformalar: Aholiga ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish uchun yagona raqamli tizim yaratish. Ushbu tizim fuqarolarning ariza topshirish va xizmatlar olish jarayonlarini soddalashtiradi. Mobil ilovalar: Fuqarolar uchun ijtimoiy xizmatlardan foydalanishni osonlashtirish uchun qulay mobil ilovalar ishlab chiqish. Xodimlarni malakasini oshirish. Ijtimoiy xizmat ko'rsatuvchi xodimlar uchun muntazam o'quv dasturlar va treninglar tashkil etish. Xorijiy tajribani o'rganish va mahalliy tizimga moslashtirish. Davlat va nodavlat hamkorligini kuchaytirish. Jamoat tashkilotlari: Nodavlat tashkilotlarni ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish jarayoniga jalb qilish. Homiylik va xayriya: Biznes vakillarining homiylik va xayriya faoliyatini rag'batlantirish orqali tizimga qo'shimcha moliyaviy resurslarni jalb qilish. Moliyalashtirish va moddiy-texnik bazani mustahkamlash. Ijtimoiy xizmat ko'rsatish tizimiga ajratiladigan mablag'larni ko'paytirish. Xizmatlarni ko'rsatish uchun zamonaviy jihozlar va texnik vositalarni joriy qilish. Monitoring va baholash tizimini rivojlantirish. Ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish sifatini baholash va monitoring qilish bo'yicha tizimli

² O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Murojaatnomasi. O'zbekistonda ijtimoiy xizmatlarni takomillashtirish, himoyaga muhtoj aholiga ko'mak berish masalalariga bag'ishlangan.

mexanizmlar yaratish. Fuqarolarning fikr-mulohazalarini inobatga olib, xizmat ko'rsatishni yaxshilash. Mahalliy resurslarni jalb qilish. Mahallalar, ta'lim muassasalari va jamoat tashkilotlari orqali ijtimoiy xizmatlarni mahalliy darajada tashkil etish. Ko'ngillilik harakatini rivojlantirish va ijtimoiy himoyaga muhtoj aholiga ko'ngilli yordam ko'rsatish. Ijtimoiy xizmatlarning huquqiy bazasini mustahkamlash. Aholiga ijtimoiy xizmat ko'rsatish bo'yicha yangi qonun va nizomlarni ishlab chiqish.³ Me'yoriy hujjatlarda xizmat ko'rsatishning aniq standartlarini belgilash. Fuqarolarni xabardor qilish va huquqiy yordam. Ijtimoiy xizmatlar haqida aholining xabardorligini oshirish uchun ommaviy axborot vositalaridan faol foydalanish. Shaxslarning o'z huquqlarini bilishi uchun bepul huquqiy maslahat xizmatlarini tashkil etish. Ijtimoiy innovatsiyalarni rivojlantirish. Innovatsion xizmat modellarini sinab ko'rish va amaliyotga joriy qilish. Ijtimoiy tadbirkorlikni rivojlantirish orqali yangi xizmatlarni taklif qilish. Ushbu takliflar aholiga ko'rsatiladigan ijtimoiy xizmatlarning sifatini oshirish, ularning doirasini kengaytirish va tizimni samarali boshqarishga qaratilgan.

XULOSA

Aholiga ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish tizimi har bir davlatning ijtimoiy siyosati va barqaror rivojlanish strategiyasida muhim o'rin egallaydi. Ushbu tizimning samarali faoliyat ko'rsatishi jamiyatning barcha qatlamlari, ayniqsa, himoyaga muhtoj guruhlarining farovonligini ta'minlashga xizmat qiladi. Ijtimoiy xizmatlar tizimi orqali aholi o'zining asosiy ehtiyojlarini qondirishi, ijtimoiy himoya olishi va hayot sifatini yaxshilashi mumkin. Ushbu tizim ijtimoiy adolatni ta'minlash, tenglikni qaror toptirish va kambag'allikni kamaytirishda muhim rol o'ynaydi. Bugungi kunda ijtimoiy xizmatlar tizimi jamiyatning barqaror rivojlanishini ta'minlashning asosiy mexanizmlaridan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Zamonaviy dunyoda globallashtirish, iqtisodiy va ijtimoiy o'zgarishlar sharoitida ushbu tizimning samaradorligini oshirish katta ahamiyat kasb etmoqda. Aholining ehtiyojlarini o'rganish va ularga mos xizmatlarni taqdim etish orqali davlat va jamiyat o'rtasidagi ijtimoiy hamkorlik mustahkamlanadi. Bu esa jamiyatni barqaror rivojlanish sari yetaklaydi. Hozirgi davrda ijtimoiy xizmatlar tizimi bir qator zamonaviy o'zgarishlarni boshdan kechirmoqda. Bunda raqamli texnologiyalarni joriy etish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Elektron tizimlar va onlayn platformalar orqali xizmat ko'rsatishni soddalashtirish, xizmatlardan foydalanish qulayligini oshirish va ularning shaffofligini ta'minlashga erishilmoqda. Bundan tashqari, individuallashtirilgan yondashuv prinsipi asosida har bir fuqaroning ehtiyojlari alohida baholanib, unga mos xizmatlar taqdim etilmoqda. Shuningdek, ko'ngillilik

³ Davletov, Sh. A. (2021). "Hududiy ijtimoiy xizmatlarni rivojlantirish imkoniyatlari." Qishloq va shaharlarda xizmatlarni kengaytirish va sifati masalalari bo'yicha ilmiy maqola.

harakati ham rivojlanib, jamoat tashkilotlari va ko'ngillilar ijtimoiy xizmatlar ko'rsatishda faol ishtirok etmoqda. Shunga qaramay, tizimning rivojlanishi yo'lida qator muammolar mavjud. Moliyaviy resurslarning yetishmasligi, kadrlar malakasining pastligi, axborot tizimlarining rivojlanmaganligi va hududiy tengsizlik bu muammolarning asosiylari hisoblanadi. Ayniqsa, qishloq joylarda xizmatlarning cheklanganligi aholining asosiy ijtimoiy ehtiyojlarini qondirishda qiyinchilik tug'diradi. Ushbu muammolarni hal qilish tizimni yanada takomillashtirish uchun keng ko'lamli islohotlarni talab etadi. Aholiga ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish tizimini rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari sifatida bir qator chora-tadbirlarni keltirish mumkin. Ularning eng muhimi, tizimning huquqiy asoslarini takomillashtirishdir. Qonunchilik bazasini aniq va shaffof qilish orqali xizmatlarning sifatini oshirish va ularni fuqarolar uchun yanada qulay qilish mumkin. Shuningdek, moliyaviy barqarorlikni ta'minlash maqsadida davlat byudjeti mablag'larini ko'paytirish va nodavlat sektorni faol jalb qilish zarur. Zamonaviy texnologiyalarni joriy etish va kadrlar malakasini oshirish ham tizimni yanada samarali qilishning muhim omillari hisoblanadi. Bundan tashqari, hududiy qamrovni kengaytirish va qishloq joylarda xizmatlar sifatini oshirish orqali hududiy tengsizlikni kamaytirish mumkin. O'zbekistonda aholiga ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish tizimini rivojlantirish borasida muhim qadamlar tashlanmoqda. Jumladan, "Inson" ijtimoiy xizmatlar markazlari tashkil etilib, aholining ehtiyojlariga mos xizmatlarni taqdim etish yo'lga qo'yildi. Shuningdek, Ijtimoiy himoya milliy agentligi tashkil etilib, xizmatlar samaradorligini oshirish bo'yicha yangi tizimlar joriy qilindi. Raqamli texnologiyalar orqali xizmatlarni avtomatlashtirish va ularni tezkorlik bilan taqdim etish imkoniyati yaratilmoqda. Ushbu islohotlar aholining ijtimoiy himoyaga bo'lgan ehtiyojlarini qondirishda muhim rol o'ynamoqda. Xulosa qilib aytganda, aholiga ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish tizimi davlat va jamiyat barqarorligini ta'minlashning muhim mexanizmi hisoblanadi. Ushbu tizimning samarali faoliyati aholining turmush darajasini oshirish, ularning asosiy ehtiyojlarini qondirish va ijtimoiy adolatni ta'minlashga qaratilgan. Kelgusida tizimni rivojlantirish uchun moliyalashtirishni kengaytirish, texnologik innovatsiyalarni joriy etish, kadrlar malakasini oshirish va aholining ehtiyojlariga mos yondashuvni ta'minlash zarur. Shu orqali nafaqat jamiyatning barcha qatlamlari himoyalanaadi, balki barqaror iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanishga erishish uchun mustahkam poydevor yaratiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Davletov, Sh. A. (2021). "Hududiy ijtimoiy xizmatlarni rivojlantirish imkoniyatlari." Qishloq va shaharlarda xizmatlarni kengaytirish va sifati masalalari bo'yicha ilmiy maqola.

2. Ijtimoiy himoya to'g'risidagi O'zbekiston Respublikasi qonuni. Aholiga ko'rsatiladigan ijtimoiy xizmatlar va ijtimoiy himoya mexanizmlari haqida.
3. Maksimova, O. V. (2021). "Raqqamli texnologiyalarning ijtimoiy xizmatlar sohasida qo'llanilishi." Ushbu maqolada raqqamlashtirish orqali xizmatlar sifatini oshirish masalalari ko'rib chiqilgan.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Murojaatnomasi. O'zbekistonda ijtimoiy xizmatlarni takomillashtirish, himoyaga muhtoj aholiga ko'mak berish masalalariga bag'ishlangan.
5. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarorlari. Ijtimoiy xizmatlar tizimini rivojlantirishga oid normativ hujjatlar.